

Dilluns 16 de diciembre de 2013
9:30-10:00 Inauguració
DISCURS DE INAUGURACIÓ
Javier Marzal Felici
Director Acadèmic del Congrés ComLoc 2013

Agraïments al Rector, al Vicerectorat de Cultura i al Director del Periòdic Mediterrani de Castelló, pel suport oferit a aquesta iniciativa, desenvolupada en temps rècord.

Donar una calorosa benvinguda als assistents al congrés.

És evident que l'anunci del tancament de RTVV i el desenllaç abrupte, fins i tot violent (metafòrica, però també literalment), de la nostra radiotelevisió pública ha provocat un fort impacte en tota la societat valenciana o, almenys, en una part important d'ella. En les últimes setmanes, ha estat contínua la convocatòria i celebració de trobades, taules rodones, conferències, la publicació d'articles d'opinió, cartes al director, etc., així com un augment notable d'activitat a les xarxes socials, tot això a propòsit d'aquest desafortunat succés d'actualitat. En el camp de la política valenciana, hem assistit a setmanes de durs enfrontaments entre els grups polítics, que han culminat amb el tancament definitiu de les emissions de RTVV, després de la decisió del Consell de tancar aquesta empresa pública, i l'aprovació del Decret per al tancament i liquidació de la radiotelevisió pública de tots els valencians, el passat 27 de novembre, per majoria absoluta del Partit Popular de la Comunitat Valenciana.

En revisar la seqüència dels fets, que s'han precipitat a partir de l'anunci del tancament de RTVV, després de la publicació de la sentència de l'E.R.O., en la vesprada del passat 5 de novembre, em ve a la memòria la resposta d'una part de l'estudiantat, en concret dels nostres estudiants de primer curs dels Graus en Comunicació de l'UJI, l'endemà, a primera hora del matí. En preguntar-los per les seves opinions i sensacions sobre l'ocorregut, una notable majoria d'estudiants va mostrar una notable indiferència davant el succeït. Immediatament van sortir a la llum una sèrie de tòpics, o llocs comuns, com sempre que es planteja algun debat sobre RTVV. En primer lloc, va sorgir l'assumpte del sobredimensionament de la plantilla de RTVV, fins i tot el comentari que RTVV tenia una plantilla superior a Antena 3, Telecinco, La Sexta i Cuatro juntas, una mentida que ha circulat impunement per pàgines de periòdics i per boca de tertulians radiofònics i televisius que, a força de repetir-se una vegada i una altra, ha passat a ser considerat com una sort de

dogma de fe. No obstant, venim advertint que la plantilla de RTVV estava sobredimensionada, un fet indiscutible.

En segon lloc, cridava l'atenció l'absolut desenganxo dels estudiants cap a la cadena, per la manipulació informativa, per ser un altaveu mediàtic al servei del poder polític, per l'escassa qualitat de la majoria de programes de producció pròpia o l'escàs ús del valencià: en aquest sentit, cap subratllar que la desafecció cap a RTVV és manifestament important, un aspecte que no puc deixar de compartir amb els estudiants (en la mesura en què jo mateix he estat un espectador episòdic de la seva programació, des dels orígens de la cadena). No obstant això, hi havia alguna cosa que em diferenciava significativament de l'actitud dels estudiants: l'anunci del tancament no els provocava cap malestar, potser perquè no tenen referents històrics que els permeten prendre consciència de la magnitud de la tragèdia que estem vivint en aquestos moments.

En efecte, l'anunci del tancament em va provocar el mateix dolor, malestar, fins i tot angoixa, que he pogut sentir en altres moments de la meua vida: quan vaig ser testimoni del pas dels tancs per l'avinguda Primado Reig en el cop d'estat del 23F, quan vaig presenciar en directe l'atemptat de l'11S o quan vaig viure l'atemptat de l'11M, episodis que han canviat el curs de la Història del nostre país i del nostre món. L'aprovació de la votació del tancament el 27 de novembre al Parlament Valencià i la desconexió del senyal de RTVV el 29 de novembre de 2013 seran recordats, per molts de nosaltres, com dels dies més negres en la història de la nostra jove democràcia. Sense dubte, la diferencia està principalment en la consciència de que el que es votava el 27 de novembre era molt més que el tancament d'una radiotelevisió que gairebé ningú o molt poca gent escoltava o veia: es tractava del final, del tancament abrupte d'un servei públic essencial que existia per la decisió unànime d'un poble, que així ho havia decidit pel mitjà dels seus representants triats democràticament, ja que la Llei de Creació de RTVV, de 1984, va ser votada amb la unanimitat dels parlamentaris de la càmera valenciana en aquell moment.

Així doncs, havíem arribat a una situació límit, després de 24 anys d'història. Podem afirmar, amb rotunditat, que poques vegades hem sentit, amb tanta claretat, la necessitat de convocar una trobada acadèmica i científica que pugui ajudar-nos a tots a entendre què ha succeït, què està ocorrent i com poden evolucionar les coses en els propers mesos i anys. Sens dubte, des de la universitat pública sentim l'obligació moral de contribuir al debat polític i social que s'està generant al nostre país en les últimes setmanes. En un moment en el qual el nivell

de crispació és molt notable, segurament per causes justificades, sembla més necessari que mai la creació d'un clima de diàleg per al debat d'idees que vagi més enllà de l'enfrontament polític, si això és possible. Sens dubte, aquest objectiu no és fàcil d'aconseguir quan el cadàver de la nostra radiotelevisió pública està encara calent, i quan no hi ha setmana en què no ens vegem sobresaltats per una actualitat política marcada extraordinàriament per l'agenda judicial: en efecte, tot està succeint en el context d'una crisi econòmica brutal, però també en el context d'una crisi política i social, que ha convertit a la corrupció política en la segona preocupació més important per als ciutadans, després de la desocupació.

Des del Departament de Ciències de la Comunicació de la Universitat Jaume I, hem cregut oportú que la dotzena edició del Congrés de Comunicació Local, ComLoc 2013, tractara “La crisi de RTVV. Efectes en el sistema comunicatiu i la societat valenciana i espanyola”. No teníem previst convocar aquesta edició fins a finals de 2014, però la gravetat dels fets que estem vivint, ens han espentat a convocar aquesta trobada. I haig de fer públic que mai ha estat més fàcil organitzar un congrés, en només 5 setmanes (el normal sol ser un any d'antelació), perquè tot han estat facilitats per part de les nostres autoritats acadèmiques, del periòdic Mediterrani, dels ponents i convidats a les taules. La principal dificultat ha estat seleccionar a les persones que participarien en aquesta trobada, i gestionar en temps rècord l'engegada del congrés, tenint en compte les dificultats pressupostàries dels temps que corren.

Davant de tot el que ha passat, sorgeixen immediatament una sèrie de preguntes. ¿Com s'ha pogut arribar al tancament de la radiotelevisió pública de tots els valencians? ¿Com s'ha pogut arribar a aconseguir un nivell de desafecció i desenganxo de la ciutadania cap a RTVV tan important? ¿Quins efectes econòmics pot tenir el tancament de RTVV per als sectors de la comunicació implicats? ¿I en altres sectors aliens a la comunicació i a la producció audiovisual? I, des d'un punt de vista polític i social, ¿quins efectes pot representar el tancament de RTVV per a la cultura i llengua valencianes? ¿Quins efectes pot tenir a les universitats, en la Formació Professional i en el sistema educatiu valencià? ¿Ha estat adequat el model de governança seguit en la gestió i direcció de la nostra radiotelevisió pública? De manera general, ¿quin paper han de complir les radiotelevisions públiques en el context de l'Espanya de les autonomies? ¿És cert que l'empresa privada es pot ocupar de la gestió de les radiotelevisions públiques, a menor cost i de manera més eficaç?

Podríem seguir així una bona estona, però tampoc es tracta d'això: aquest congrés sobre “la crisi de RTVV” (preferim parlar, encara avui, de

crisi i no de tancament, perquè l'anomenat "tancament" s'anuncia, a priori, un procés molt llarg) té com a objectiu tractar de respondre aquestes preguntes i unes altres que es puguin plantejar. Per a això, comptem amb la presència dels més importants especialistes en la matèria del nostre país, que han acceptat participar en aquesta trobada. El professor Ramón Zallo és un dels més importants especialistes sobre economia de la cultura i de la comunicació, que ha reflexionat recentment sobre els canvis normatius en la legislació sobre l'audiovisual, que impliquen un avanç de la ideologia neoliberal. El professor Juan Carlos Miguel de Bustos ha coordinat fins fa poc temps un dels estudis més complets sobre l'evolució de les radiotelevisions públiques en el context de les autonomies. El professor Emili Prado porta anys estudiant el paper de les ràdios i televisions públiques de proximitat, tant a nivell nacional com a internacional i és una important autoritat en aquest camp. El professor Enrique Bustamante és un investigador amb una dilatada experiència en el camp de l'economia política de la comunicació i de la cultura que, a més, va formar part del Comitè de Savis, responsable del canvi del model de la radiotelevisió pública estatal en la Corporació RTVE, fins al seu nou canvi en 2012. Els professors Gómez Mompart i Martínez Gallego, estudiosos del sistema comunicatiu valencià, ens oferiran una anàlisi sobre el famós Informe de PriceaterhouseCoopers, el pla de viabilitat de l'empresa, des de la perspectiva de la qualitat periodística. Aquesta panoràmica serà complementada amb una ponència, al meu càrrec, sobre la rellevància estratègica de RTVV per al sistema comunicatiu valencià, a partir de l'anàlisi d'informes i documents existents i d'una sèrie d'entrevistes en profunditat realitzades a importants professionals del sector audiovisual valencià.

La celebració de diverses Taules rodones és un complement necessari per a promoure el debat i la participació dels assistents al congrés, l'afluència del qual ha superat la limitació de 620 places disponibles, un fet molt destacable en aquests moments. Quatre són els eixos de reflexió que ens sembla molt necessari tractar. D'una banda, els representants de les universitats valencianes oferiran les seves reflexions sobre el que pot suposar el tancament de RTVV per a les universitats i el sistema educatiu en general. D'altra banda, la presència d'una sèrie de treballadors de la pròpia empresa pública, de dilatada experiència i prestigi, dins i fora de l'empresa, ens permetrà conèixer, no només el seu punt de vista sobre les raons del tancament de RTVV sinó també la dimensió humana d'aquest fet. La tercera de les taules rodones ens permetrà comptar amb la presència dels representants de les principals associacions professionals que desenvolupen la seva activitat en el camp audiovisual, des d'una triple perspectiva –informació, entreteniment i comunicació

publicitària i comercial- amb la finalitat de conèixer els efectes del tancament. L'última taula rodona s'ha plantejat per oferir el testimoniatge de la societat civil valenciana, a través dels representants d'algunes de les associacions culturals més significatives.

Es tracta, doncs, d'un dens programa, que va a exigir-nos ser molt estrictes amb la gestió dels temps de les intervencions. Demanem disculpes pels problemes que això pugui suscitar entre els assistents.

Finalment, vull aprofitar aquest moment per recordar a Rafael López Lita qui va tenir la iniciativa en la creació d'aquesta sèrie de Congressos sobre Comunicació Local, i en la dotzena edició de la qual, per primera vegada, no podem comptar amb la seva presència. Estic segur que la temàtica d'aquesta edició no li hauria pogut semblar més oportuna i necessària.

Reitero el meu agraïment, en nom de la Universitat Jaume I, per l'ajuda rebuda de la resta d'universitats valencianes, de les associacions professionals i cíviques que participen en aquesta trobada i de les desenes de professionals, estudiants i ciutadans anònims, presents avui aquí.

Vull recordar que aquest congrés s'està emitint per *streaming* en directe, per internet. Amés a més, totes les sessions están sent gravades i es podrán veure en el domini <http://www.rtvv.uji.es>.

Moltes gràcies per la vostra atenció.